

Антропософски вести

Брой 63
ЙОАНОВДЕН
ЮНИ 2019 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Ученикът, когото Исус обичаше
4. Духовното съпреживяване на кръговрата на годината като начало на съвременен космически култ
7. Космическото слово
9. Гениалността се дава на човека от Бога, но само от него зависи какво ще направи в живота си
11. Идеалът като пътеводна нишка в живота
12. Откъснати от Духовния свят
13. Ваксините – за и против, спасение или обреченост
17. Духовното в земеделието. Работна тема на 2019/2020 година
18. Дуелите с човешката съдба
19. Да се предпазват хората от заблудения е свещено задължение
19. Покана за празника Йоановден
20. Покана и съобщение за летния антропософски лагер
20. Антропософски групи в България

Евангелистът Йоан – Франс Халс (1625 г.)

„Този е ученикът, който свидетелства за тия неща и който ги написа и знаем, че свидетелството му е истинно.“ (Йоан, гл. 21, 24)

УЧЕНИКЪТ, КОГОТО ИСУС ОБИЧАШЕ

„Ела, мой избрани, при мен, време е да се храниш на моята трапеза заедно с твоите братя.“

С тези думи Господ се обръща към 99 годишния апостол Йоан, за да му извести за приближаващия край на земния му живот. Топли и любящи думи, съдържащи най-голямата награда за преданата душа на апостола – да срещне отново своя Учител и да седне на небесната трапеза до Него, също както в забележителните дни преди Възкресението бе склонил глава на рамото Му в смирение и преданост. Дали, обаче, фигурата, която е седнала до Христос на Тайната вечеря, изобразена от Леонардо да Винчи в едноименния му стенопис е на евангелиста Йоан? Дали това е апостол Йоан, наречен още Богослов, когото считаме за един от стълбовете на езотеричното християнство и чието безсмъртно слово отъждествяваме с Живия Божествен Логос? Въпросите, които витаят около личността и делата на Йоан Богослов са много, а отговорите откриваме както в някои древни текстове, така и в трудовете на Рудолф Щайнер, базиращи се духовно научните му изследвания.

Най-ранното исторически датирано сведение за Йоан намираме в Посланията на апостол Павел. В писаното през 50. г. след Христос „Послание до галатяните“, Павел свидетелства за голямото уважение, на което се радва Йоан като един от трите „стълба“ на все още младото тогава християнство. (Гал.2,9)

За по-късния живот на апостола научаваме от разказа на християнския епископ Иренеус, живял около 130 г. след Христос, според които един от апостолите на Христос на име Йоан е живял, работил и написал евангелие в Ефес по времето на римския император Траян. Решаващото твърдение, върху което се базира традиционната идентификация на апостол Йоан с евангелиста и любим ученик, принадлежи на ранния църковен историк Еузебиус фон Кесареа (около 260 – 340), който казва: „След това Йоан, ученикът на Господ, който се е облягал на гърдите му, написва своето евангелие докато живее в град Ефес в Азия.“ (Иренеус, III 1,1)

Всички тези сведения говорят, че евангелистът Йоан и „любим ученик на Исус“ не е идентичен с Йоан Зеведеев, който е брат на Яков и не е апостол в истинския смисъл на думата.

Името „Йоан“ е гръцката форма на еврейското „Yochanan“, което означава „Господ е милостив“ и в юдейството се възприема като израз на „дадено като божествен подарък раждане“. Според Щайнер името „Йоан“ е общо наименование за духовно напреднали личности, които са гото-

ви да възприемат Будхи (Духа на живота), в който действа силата на Христос, изливаща се отгоре чрез Манас. (GA 94, стр. 250). Тава се отнася най-вече за евангелиста Йоан, който всъщност е възкресеният от смъртта Лазар от Бетания, младежът, когото е обичал Христос. Това събитие е описано единствено в Евангелието на Йоан като възкресение от мъртвите и според Рудолф Щайнер представлява акт на посвещение, в хода на който Лазар, както е обичайно в старите предхристиянски мистерии, преминава през три и половина дневен сън, от който е събуден от самия Христос.

Остава въпросът как това обяснение на Щайнер може да бъде съгласувано с данните от останалите три евангелия, където под името „апостол Йоан“ се разбира брат на Яков. Емил Бок изразява следното предположение, което не почива на исторически факти:

„Считам, че не е правилно да се прави обикновено равнопоставяне. Предполагам, че става въпрос за две различни личности, но че този, който е заемал мястото на Йоан в кръга на дванадесетте ученика, е Лазар от Евангелието на Йоан. Може би Лазар преди посвещението му в Бетания не е бил постоянно в кръга на дванадесетте ученика и тъй като числото дванадесет е било символ на космическата пълнота, е имало един вид заместник в лицето на Зеведеевия син Йоан.“ (лит.: Бок, стр. 765)

Показателни по темата са и бележките със спомени на Елизабет Врееде без посочени място и дата, относно лекцията на Рудолф Щайнер „За личностите на посветените във връзка с възкресенията в евангелията“: „Сред дванадесетте апостоли самият Лазар-Йоан отново е представен от друг. Йоан, братът на Яков и син на Зеведей, не е апостол в истинския смисъл. Яков и Йоан в известен смисъл са едно, те олицетворяват сред по-близките ученици на Христос силата на душата на разума или душата на чувствата, която има двойна функция в човека, но е едно цяло. Затова те са наречени „синове на гръмотевиците“, защото макрокосмически гърмът е същото, което е мисълта в човешкия микрокосмос. Когато обаче Лазар става Йоан, той заема мястото на единия от синовете на Зеведей и като такъв той е този, който се е облягал на гърдите на Исус по време на тайната вечеря.“ (GA 264, стр. 232)

Чрез своите изследвания Рудолф Щайнер не само осветлява въпроса за личността на автора на евангелието на Йоан, но и разширява кръгозора ни, разкривайки истини относно историческото присъствие и духовни процеси, свър-

Хуан де Фландес, Възкресението на Лазар (около 1500 г.)
Музей Прадо, Мадрид

зани с „любимия ученик“ на Христос. Като представител на древно персийската културна епоха, Лазар е възкресен на мястото на Заратустра, който чрез Кръщението в река Йордан предоставя своето физическо тяло за инкарнацията на Христос:

„Христос Исус не е могъл да възкреси Заратустра като призван представител на втората следатлантска епоха. Но същевременно като негов заместник, на земята се възплътила една друга индивидуалност, чието развитие и значима мисия за човечеството са вървели по забележителен начин успоредно с тези на Заратустра. Това бил Лазар, възкръсналият Хирам Абиф, най-значимият от синовете на Каин, който по същия начин работел за земната мисия на човешкия Аз, както е правил Заратустра в древна Персия.” (GA 264, стр. 231)

Така научаваме за ранните и по-късни инкарнации на Йоан: Хирам Абиф – строителят на храма на Соломон, който в тогавашната си инкарнация достига до посвещение, по-късно се преражда като Лазар и след възкресението от Христос приема името Йоан. След това Лазар-Йоан се преражда в 13 век и малко след това в 14 век, когато е посветен и оттогава носи името Кристиан Розенкройц, който става основател на движението на розенкройцерите (GA 265, стр.405, GA 264, стр. 420). Според Рудолф Щайнер има още една инкарнация в 7 - 8 век след Христос, която е свързана с легендата за Flor und Blancheflor - популярен роман в стихове от 1160 г.: „В посветените кръгове се говорело: Същата душа, която е била във Flor и която се възпява в поемата, се явява преродена през тринадесети и четиринадесети век, за да основе ново мистерино учение, което по нов, отговарящ на новото време начин поддържа тайната на Христос – в основателя на учението на розенкройцерите.” (GA 057, стр. 422)

През 18. век Йоан - Кристиан Розенкройц се преражда като граф фон Сен Жермен. Други инкарнации не са известни поименно, но висшите посветени по правило се прераждат през всяко столетие като периодите между отделните инкарнации са много кратки. За да се избегне фалшив култ към личностите им, името на такива висши посветени може да стане обществено известно едва 100 години след смъртта им.

За да разберем личността на Йоан Богослов в неговата пълнота е необходимо не само познаване на историческите факти относно живота и делата му, както и описанията от Рудолф Щайнер предишни и последващи инкарнации, а и духовната му свързаност с други личности, носещи величествения духовен белег на посвещението. Става въпрос за Йоан Кръстител. Рудолф Щайнер многократно говори за инкарнациите на Йоан Кръстител и винаги посочва следната последователност: Илия - Йоан Кръстител – Рафаел – Новалис. На някои места той споменава и Пинехас, живял по времето на Мойсей, като една още по-ранна инкарнация на Кръстителя. (GA 139, стр. 155) В последната му публична лекция на 28 септември 1924 година в Дорнах за голяма изненада на слушателите, Щайнер изразява различно мнение. Той говори за по-късните инкарнации на Илия, но на мястото на Кръстителя е евангелистът Йоан. Щайнер показва как

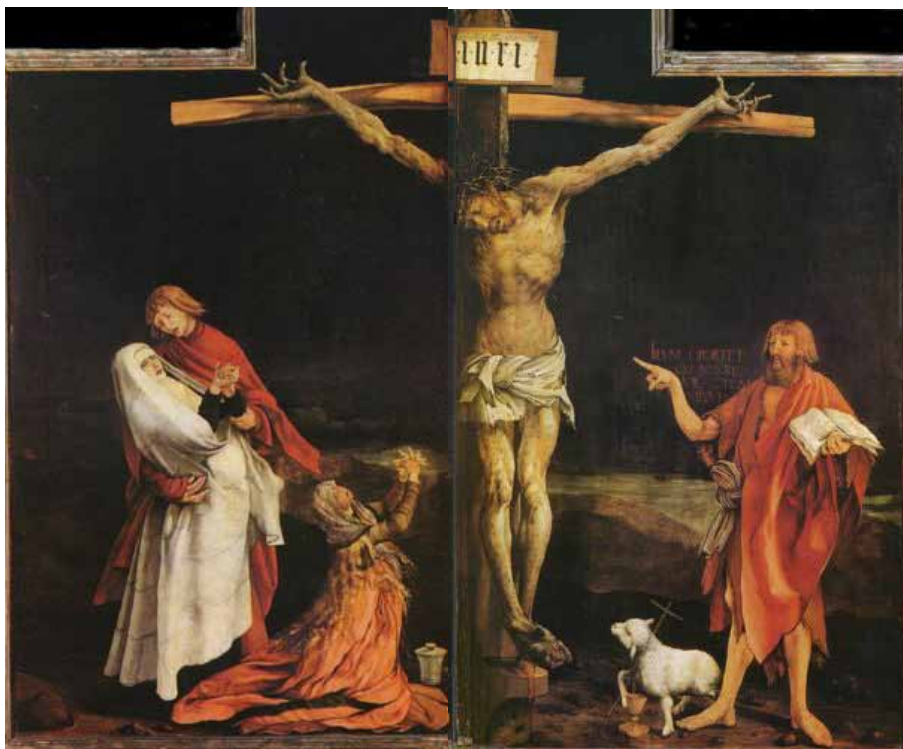
„същността на Илия отново се проявява в Лазар-Йоан, което е един и същ образ, както вече сте разбрали от моето съчинение „Християнството като мистичен факт”. Тук става дума за духовно исторически факт от голямо значение, подготвен от Щайнер в предишни лекции и статии. Каква е истината за тази духовна свързаност? Знаем, че внушителната фигура на Илия-Йоан не е можела да се инкарнира напълно в едно единствено тяло. Когато действа като пророк Илия, той същевременно участва в общност на духовни същности, нещо като групова душа на еврейския народ. И при инкарнацията му като Йоан Кръстител духовната му фигура се извисява извън физическото тяло. В своите лекции за Евангелието на Марко, Рудолф Щайнер представя по-нататъшната съдба на Кръстителя в духовния свят след обезглавяването му. След смъртта Илия-Йоан се превръща в групова душа на апостолите, отваря пътя им към нов вид пророчество и те самите започват да лекуват болни и да изгонват демони. След това дейността на Йоан Кръстител се ограничава върху тесния кръг от тримата апостоли Петър, Яков и Йоан. Така те придобиват способността да изживеят пророчески преображението на Христос на планината Тавор. Още по-тесен става кръгът на действие на Илия-Йоан след като Христос извършва посвещението на Лазар. Същността на Кръстителя от небето се свързва с възкръсналата от смъртта индивидуалност на Лазар, който по този начин фактически става Лазар-Йоан. В отделни устни изказвания Рудолф Щайнер намеква как може да се осъществило това преплитане. Д-р Лудвиг Нол, който заедно с Ита Вегман е лекуващ лекар на Щайнер, записва следното:

„При възкресението на Лазар духовната същност на Йоан Кръстител, който след смъртта си е бил закрилящ дух за апостолите, прониква отгоре до съзнателната душа на предишния Лазар, а отдолу прониква същността на Лазар и двете се обединяват. След възкресението, Лазар става Йоан, „възлюбеният ученик на Господа”. (GA 238, стр. 175)

Както отбелязва и д-р М. Кирхнер, Рудолф Щайнер прави пред Ита Вегман следното разяснение: „По това време Лазар е могъл да се развие на базата на земните сили само до емоционална и разсъдъчна душа, тъй като Мистерията на Голгота се осъществява през четвъртия следатлантски период и по това време се развива разсъдъчната душа. Затова на него е трябвало да бъдат дарени Манас, Будхи и Атма от друга космическа същност. Така пред Христос застава човек, достигащ от земните дълбини до най-високите небесни висини, който носи в себе си свършенството на физическото тяло във всичките му части, както и в духовните части Манас, Будхи и Атма, каквото хората ще могат да развият едва в далечно бъдеще.” (GA 238, стр. 175)

В съзвучие с това описание на Рудолф Щайнер е картината на разпятието от Матиас Грюневалд в олтара в Изенхайм, на която Апостол Йоан и Йоан Кръстител стоят заедно под кръста.

Така авторът на „Евангелието на Йоан” и „Откровението” застава пред нас в цялата си пълнота и духовно величие като посветен в най-висша степен от самия Христос. Живот, изпълнен с божествена премъдрост и даряващ на света безименните образци на духовното слово. Когато изминават

Разпятие с Мария, Йоан и Мария Магдалена от лявата страна и Йоан Кръстител от дясната страна на кръста

67 години от Възкресението на Христос, апостол Йоан, намиращ се в края на земния си път, чува призива на своя Учител: „В неделя ще дойдеш при мен.“ Няма по-голяма радост за духовния ученик от тази, да чуе приживе божие признание за достойно изпълнение дълг към света и човеците. В неделния ден се събират много хора и Йоан проповядва от първи петли. След това моли да изкопаят до олтара правоъгълен гроб, изрича последния си завет към хората: „Деца, обичайте се помежду си!“ и влиза в гроба. В този величествен миг около него се появява ярка светлина, а когато светлината изчезва, се вижда, че гробът е пълен с мана небесна, която и до днес расте там и се стели „като пясък в извор“.

Христина Ангелова

ДУХОВНОТО СЪПРЕЖИВЯВАНЕ НА КРЪГОВРАТА НА ГОДИНАТА КАТО НАЧАЛО НА СЪВРЕМЕНЕН КОСМИЧЕСКИ КУЛТ

В календара на душата се съдържа пътят на познанието, който свързва действието на определени духовни процеси в етерната сфера на Земята с отражението на това действие в кръговрата на годината. Възможността за тяхното съпреживяване от човека е била абсолютно недостъпна преди Мистерията на Голгота, защото тогава кръвта на Христос още не е била проникнала в етерния организъм на Земята. Рудолф Щайнер не веднъж е говорил, че в наше време медитативната работа над календара на душата е истинското средство за достигане до лично преживяване на етерната Мистерия на Христос. Ние знаем, че както Земята, така и човешката душа преминават през седмкратно посвещение, а седемте основни християнски празници изразяват вътрешната същност на кръговрата на годината. Те са и седемте степени на посвещение на самата Земя. Тя е започнала да преминава това посвещение след Поврата на Времената и оттогава постепенно се превръща в ново Слънце. Земята е приела в своя аз Христос като свой нов дух и благодарение на това е получила възможност да преминава седмкратния път на посвещение в дванадесетократния ритъм на годината. Тя се приближава към своята цел, преминавайки отново и отново този дванадесетократен ритъм чрез седемте основни християнски празника.

След Мистерията на Голгота човекът получава възмож-

„В този слънчев час
мъдра вест на теб се дава да узнаеш:
Отдаден на всемирна красота,
себе си във теб със чувство изживяваш.
Може да се изгуби човешкият Аз
и да открие себе си във мировия Аз.“

Рудолф Щайнер

ност да приеме Христос в своя аз, като измени новия седемстепенен път на посвещение и достигне до съзнателна среща с Христос. Днес всеки човек може да достигне постепенно и по естествен начин новото преживяване на Христос в етерния свят, като съедини в себе си два потока: този на етеризираната кръв на Христос, който минава през сърцето и се издига към главата и собствената си етеризирана кръв, която преминава от главата към сърцето. Кръговратът на годината става за такъв човек цел на вътрешните сърдечни стремежи, защото в него той намира истинския израз на двата пътя към Христос, достъпни за съвременните хора. Когато съвременният човек истински се вгълби в съпреживяването на кръговрата на годината, той може да направи първите стъпки към реалния живот с хода на космическото съществуване.

Във връзка с това Рудолф Щайнер казва: „Животът заедно с космическото съществуване става за човека събитие от свършено различен характер, отколкото живота с фактите и събитията от ежедневието. Животът заедно с хода на космическото съществуване става за него култ и възниква космически култ, в който човек може да взема участие във всеки момент от своя живот. Всеки земен култ е символичен образ на този космически култ. Този космически култ е повисш от всеки земен култ.“ (GA 130)

Ритмичното преживяване на пространствените и времевите закономерности води до постепенно усилване на човешката воля и чувства така, че те стават способни да тръгнат по пътя на подражанието на Христос, ако стоят на основата на истинското духовно познание за човека и космоса. А този път е едно жертвено служение в божествения храм на кръговрата на годината. Той става началото на един космическо-човешки култ. А духовните същества, които днес носят на неговия олтар светлината, живота и любовта на етерния Христос, ни водят към неговото развитие и изграждане. В нощта на огнената гибел на Гьотеанума, Рудолф Щайнер изнася лекция, посветена на разглеждането на духовните отношения между кръговрата на годината и живота на човешкото същество. В края на тази лекция той говори за раждането на нов космически ритуал, на нов култ, в който се съдържа цялото бъдеще, обещано на нашата Земя: „Тогавашветът става храм, става дом на Бога, а познаващият човек става жертващо се същество. Неговото основно отношение към света се издига от познание към миров култ, към космически култ.”

А според Сергей Прокофиев, това космическо свещенодействие, този нов космическо-човешки култ, се съдържа съкровено заедно с всичките си елементи в правилно разбираня и вътрешно преживяван кръговрат на годината. Ние можем да мислим за кръговрата на годината като за едно силно увеличено денонощие, в което обедните часове следват утрото, вечерните следват обедните, а след това идва полунощ и всичко се повтаря отново и отново. Всяко денонощие започва в полунощ и в кръговрата на годината Йоановден е полунощният час. Йоановден е именно полунощният час в кръговрата на годината. В своята най-дълбока основа той е празник, който показва нещо от бъдещото човешко развитие. В едно много отдалечено бъдеще хората ще могат да го празнуват напълно съзнателно. В кръговрата на годината Йоановден идва съвсем скоро след лятното слънцестоене и съответства на пълното издишване в жизнения цикъл на Земята. В това време вътрешното същество на Земята е потънало в дълбок сън. Външен израз на този сън са красотата и многообразието на растителната ѝ покривка. Душата на Земята се намира изцяло извън своето физическо планетарно тяло. Тя се издига до най-отдалечените висини на света, до сферата на неподвижните звезди. Земята пребивава там в кръга на висшите йерархии, потънала в блажени сънища и преживява най-дълбоките тайни на битието. Пребивайки във висшите сфери, земната душа не може напълно да се събуди за съзнателното преживяване на блаженството в лоното на висшите йерархии. Човекът също не може да последва съзнателно земната душа в мировите далечини. За неговото съвременно будно състояние това е недостъпно. Само в нощното си странстване той може безсъзнателно да се съедини с нея. Ще мине много време преди да се открие възможност пред човека напълно съзнателно да последва земната душа в звездните далечини. Но в наше време вече съществува път, който може да позволи на съвременния човек все пак да я последва в космическите далечини и там да съзерцава сякаш с нейните очи неизречените тайни на звездните светове, запазвайки напълно своето будно азо-

во съзнание. Основите на този път са били заложени много отдавна, въпреки че той започва да става достъпен за човечеството едва в началото на нашата епоха. Тези основи започват да се градят с Мистерията на Голгота, когато Христовото Същество става новия Дух на Земята. Затова с издишването на Земята не само нейната душа напуска физическото ѝ тяло, но и Христос, новият Дух на Земята, напуска в някаква степен своето планетарно тяло и пребивава навън в макрокосмоса в своето изначално царство, сферата на Слънцето и звездите.

Рудолф Щайнер казва следните думи за това съединяване на земния дух с целия космос в Йоановото време: „В космическото пространство се излива цялото душевно същество на Земята и се отдава на това космическото пространство. Душевността на Земята се пронизва със силата на Слънцето и на звездите. Свързан с тази земна душевност, Христос също съединява Своята Сила със силите на звездите и Слънцето, които се втичат в земната душевност, отдадена на космическата Вселена. Това е Йоан, времето на Йоановия Ден. Земята напълно е издъхнала. Взряна във Вселената, Земята показва не своите собствени сили, а отражението на звездните сили върху своята повърхност, отражението на Слънцето и всичко онова, което космически се намира във нея.”

Човекът, който е стъпил на съвременния път на християн-розенкройцерското посвещение, би могъл да се издигне заедно със земната душа в Йоановото време до макрокосмоса и да съзерцава с нейните очи божествените тайни, защото този път на посвещение го води до съзнателно съединяване със съществото на Христос. Това съединяване му позволява да се почувства в самото сърце на божествено-духовния свят, преживявайки всичко това с напълно запазено будно азово съзнание. Човекът не извършва сам това издигане със земната душа, а заедно със самото същество на Христос, който единствен от всички богове е способен да издигне и задържи индивидуалното азово съзнание на човека на всички нива на мировото битие. Такова преживяване на макрокосмоса съответства на онази най-висша степен на християн-розенкройцерското посвещение, което Рудолф Щайнер определя като „блаженство в Бога”. За тази степен той пише следното: ”След тази шеста степен настъпва нещо, което в духовно-научен смисъл може да бъде обозначено като „блаженство в Бога”. Няма никаква възможност, а няма и необходимост да се опише тази степен на развитието, защото никакви човешки думи нямат сили да опишат онова, което човек изпитва при това изживяване. За това състояние може да се изгради представа само когато физическият мозък вече не е необходим като инструмент на мисленето.”

В този смисъл можем да кажем, че по своята езотерична същност празникът на Йоан е една насока за най-отдалеченото бъдеще в развитието на човечеството, което още сега може да реализира в себе си човекът, който е достигнал завършителната седма степен на съвременния християн-розенкройцерски път на посвещение. Вътрешната връзка на ритъма на годината със седемте степени на християн-розенкройцерското посвещение не е случайна, а напълно съответства на мировите закономерности. Във всички свои

елементи посоченият път на посвещение е точно отражение на живота на макрокосмоса. Затова по един скрит начин той вече се съдържа в ритъма на годината и човекът трябва само да го осъзнае. Той е нещо обективно и независимо от особеностите на един или друг човек. Някога целият свят е бил построен от боговете по законите на посвещението и когато човекът тръгва в този път, той само прави осъзнати тези закони, благодарение на което получава възможност да встъпи в пълно съзнание във великата йерархическа цялост. Такъв човек става инструмент на космическите същества и се превръща в съзнателен носител на онези закони, по които някога боговете са създавали света. Целият кръговрат на годината постепенно се преобразява в една жива неразривна духовна цялост. Медитативното вглъбяване в езотеричната същност на кръговрата на годината става реален път, който води към ново непосредствено преживяване на свръхсетивния Христос.

Един особено важен аспект на кръговрата на годината е неговото значение за целия социален живот на човечеството. За социалното му значение Рудолф Щайнер казва следното: „Социалната наука, социалните идеали ще бъдат оплодотворени от това, че човекът сам за себе си ще одухотвори отново кръговрата на годината. Благодарение на това, че всяка година човек паралелно на годишния кръговрат преживява по един жив начин отражението на Мистерията на Голгота, той отново се инспирира с онова, което е социално знание, социално чувство... Така ще бъде намерено истинското решение на онова, което днес наричат социален въпрос.”

В хода на годината седемстепенният християн-розенкройцерски път на посвещение съответства на седемте основни християнски празника. Индивидуалното духовно развитие на човека следва седемте степени на посвещение, а социалното взаимодействие между хората се изразява в съвместното празнуване на годишните празници. Целта на съвременното посвещение е да реализира основната формула на Новите мистерии „Не аз, а Христос в мен”, а целта на обединяващия хората импулс на основните годишни празници е осъществяването на думите: ”Където двама са събрани в Мое Име, там съм и Аз сред тях.” Именно в такава обединяване на индивидуалните и социални импулси в ритъма на годината човек може да намери днес здравата основа на реалния път към разрешаването на социалните проблеми на настоящето и бъдещето. В процеса на реализация на първата формула, ако той протича правилно, човек не само че не се затваря в себе си, но и дотолкова разширява своето азово съзнание, че мястото на личните интереси все повече се заема от интересите на цялото човечество в смисъла на действащия в него импулс на Христос. В процеса на осъществяването на втората формула в съвместното преживяване на годишните празници, човекът се обединява в пълна свобода с другите хора, при което не само не губи погледа си към индивидуалния човек, но и развива по-голям интерес към него. Защото в общата съвкупност на годишните празници на преден план излиза постепенното ставане и действие в човечеството на изначалния Човек-Антропос, така че плодът на правилното празнуване е съединяването

на преживяното с Христос и преживяването на истинската човечност. А основното чувство, което пронизва душите, ще бъде: ”Христос ми подарява моето човешко същество.”

Целта на нашето разглеждане на кръговрата на годината е да обхванем засега само процеса на вдишване, който започва с лятното слънцестоене и завършва със зимното. Проследяването на годишните празници, които попадат в периода на издишването ще бъде обект на едно друго разглеждане. Михаиловият празник отбелязва началото на просветлението в човешката душа. Денят на архангел Михаил е врата, през която минаваме всяка година по духовния си път. Преди да застанем пред вратата, сме преминали през подготовката, а отвъд вратата е просветлението. Това ни се случва всяка година с помощта на йерархиите. Михаил дава възможност на човека да извърши на света нещо, което произтича от духовно-научното познание, а след това да погледне резултата от духовна гледна точка. Човек може да се приближи към Михаил с последствията от своите свободни дела в духовния свят след смъртта или по време на сън, при което Михаил отговаря с мълчалив жест на въпроса му: как могат да бъдат оценени тези дела. От гледна точка на духовното ръководство на човечеството делата на отделния човек могат да бъдат оценени като правомерни и тогава Михаил взема техните последствия в своето царство. А там земните дела могат да станат космически, могат да станат строителни камъни на един нов космос. Мотивите за онези свободни дела, които биха получили признанието на Михаил, са извлечени от прочетеното в космическата астрална светлина. За да се научи да чете в нея, самият човек трябва да постигне такава степен на посвещение, която е осъществима, но все още далечна. А за задачите на Михаил още днес са необходими повече свободни човешки дела, защото неговата епоха ще приключи след два - три века. Така че хората, стремящи се към духовната наука трябва да постигнат способността да четат в космическата астрална светлина още в настоящата, а не в следващата си инкарнация. И тази задача, стояща пред михаиловите ученици, е свързана с характера на съвременния път на посвещение. Днешният посветен трябва да може не само да прочете написаното в космическата астрална светлина, но и да го преведе на езика на съвременното мислене, да го внесе в сърцето и съзнанието на четящия. Това духовно усилие е жертвата, която никой друг не може да принесе освен истинският михаилов ученик. В периода, когато ръководи човечеството, самият Михаил поема ролята на инспиратор на съвременния християнско-розенкройцерски път на посвещение. Освен това той е водач на онези човешки души, които искат да вникнат в неговия утринен призив, появяващ се всяка година във времето на звездпада, защото в годишния ритъм този период е носител на утринните сили. Михаил ни призовава да встъпим в съвременния път на посвещение, пред вратите на който стои той самият, като ни насочва и напомня. Кръговратът на годината поставя началото на този съвременен път на посвещение в духовното утро на живота на Земята.

Мировите мисли днес трябва да намерят път от човешката глава към сърцето и да позволят на Михаил да действа в земното развитие. Михаил иска човекът да стане свободно

духовно същество, което да открие откровението, приближаващо се към него от духовния свят. Той въодушевява хората така, че на Земята да се появи онази одухотвореност, която е достъпна за човешката интелигентност. Слязлата някога до човешките глави небесна интелигенция на Михаил, която от най-древни времена е принадлежала на неговата космическа сфера, днес трябва да бъде одухотворявана чрез вътрешната дейност на хората. Това, което стои пред нас като изискване на Михаил, е да станем активни в нашите мисли и да изработваме своя светоглед като вътрешно динамични и смели хора. Преминавайки през първата степен на този път, духовният ученик превръща знанията от духовната наука в храна за душата си, в атмосфера и въздух, без които душата му не може да диша и да живее. В епохата на Михаил трябва да бъде създаден мост между света на боговете и човечеството чрез съвместните усилия на хората и боговете. Рудолф Щайнер често е казвал, че изследването в духовния свят е достъпно само за посветения, но разбирането на резултатите от това изследване е възможно за всеки човек със здрав разум и непредубедено мислене. В епохата на Михаил достъпът до окултни познания е принципно различен от всички предишни епохи и е белязан от жертвеното сваляне на духовните истини от свръхсетивните светове, при което жертвата от постигнатите познания на посветения се състои в превръщането им от недостъпни в напълно общодостъпни знания. А този процес се осъществява чрез преминаването им през физическия мозък на посветения, при което те стават понятни за четящия, след което вече не съществува принципна разлика между посветени и непосветени. Преди осъществяването на този процес съществената разлика между тях се състои в това, че четенето в космическата астрална светлина е било възможно само за посветения и то за такъв посветен, който може да достигне върха на съвременното посвещение. Това му позволява жертвено да пренесе полученото свръхсетивно познание през физическия мозък, като му придаде мисловна форма, достъпна за всички хора. Хората, които изучават Духовната наука, включвайки цялостно своите мисли, чувства и воля, вече четат в космическата астрална светлина, но не непосредствено, а посредством съвременните духовно-на-

учни мисли. Така че днес нищо не ни пречи да започнем в пълна свобода да извършваме делата си съобразно прочетеното в астралната светлина, макар със земното мислене. Първата крачка по пътя към делата, които Михаил очаква от нас, е осъществима по всяко време, ако мотивите за делата ни произтичат от резултатите на тези духовни изследвания и ако ги приемаме достатъчно сериозно. Това е и първата крачка към първата степен, наричана подготовка, най-подходящото време за която е периодът след Йоановден, който завършва непосредствено преди празника на Михаил. Вървейки по този път, духовният ученик ежегодно се връща през лятото към първите си стъпки, извървени в подготовката. Времето между средата на лятото и есента го връща към подготвителните упражнения и наблюдението на външния свят. Когато Духът на Земята започва отново своето постепенно съединяване с планетарното ѝ тяло, живите мисли на Земята, хилядите елементарни духове, слизат отново в нейното лоно, но вече одухотворени от мировите мисли на йерархиите. Човешките мисли също се завръщат, сега вече ясни и свежи, пречистени в мировите далечини.

И тогава Михаил подарява на човешките мисли силата, с помощта на която те биха се приближили до тези космически мисли. Той освобождава човешките мисли от областта на главата и прави пътя към сърцето отворен за тях. Михаиловият ученик се стреми да последва посочения път от главата към сърцето и да развие истинския вътрешен живот, който да се превърне в сърцето му в такъв огнен меч на Духа, че да може да победи постоянно убиващия неговите мисли Ариман. В този свой стремеж той е подпомаган от Михаил, който го насочва да намери пътя от човешките мисли към мировите мисли. И докато цялата съвременна цивилизация е изградена от мъртвите, убити от дракона човешки мисли, то днес в духовната наука можем да намерим мировите мисли, облечени в човешка форма. Във вътрешният храм на духовната наука човешкото сърце се превръща в нов познавателен орган. При изучаването ѝ в душата прониква самият духовен живот, който идва от духовния свят и с това духовната наука става новото откровение на Христос.

Веселина Велкова

КОСМИЧЕСКОТО СЛОВО

Евритмията - видимото божествено слово

Евритмията не е вид телесно упражнение, наподобяващо гимнастика или различни видове спорт, които имат за цел да укрепват физически тялото. Тя не е танц, който от древни времена е получил отпечатъка на религиозно съдържание, но който и в съвременните си форми се явява израз на отделното душевно преживяване или субективна емоция. Евритмията насочва душевното към обективно изпълнение, за да направи видима една висша закономерност. Благодарение на това тя създава умиротворяване - с малки стъпки в настойчиви упражнения, създава мир и хармония в пространството около нас. Затова, когато се дава името на това ново в своето начало вид изкуство,

пред гръцкото „ритъм“ се поставя „ев“. Тази представка в гръцкия език има всеобхващащ смисъл и означава хармонично, красиво и добро. По този начин можем да назовем евритмията – хармоничен ритъм.

Според думите на Рудолф Щайнер, който се явява създател на евритмията (1912 г.), този вид изкуство може да бъде правилно разбрано само тогава, когато приемем, че човекът е създаден от самата вселена. Евритмичните жестове не са измислени или изконструирани, а се явяват като изражение на господстващи, всеобщи закони на движението, които проникват нашето всеобщо сътворение и които в определена степен се съгъстват в човешкия организъм.

Предчувствайки това, изживяваме в тях взаимодействието между вселената и човека и се учим в своеобразна времева форма да разберем човека като микрокосмос в макрокосмоса. Изхождайки от свръхсетивното съзерцание, Рудолф Щайнер разкрива тези взаимовръзки и с помощта на евритмията ги представя във видима форма.

По този начин преди да задвижим нашето тяло, трябва да задвижим нещо друго, намиращо се вътре в нашето тяло. Някакво вътрешно движение, някакъв душевен подтик трябва да се случи в началото, в основата на което да лежи мисълта, духовното. Най-малкото, фино телесно движение, на което е способен човек, е това, което извършват нашите говорни, речеви органи. За да сформират и възпроизведат различни звуци, нашите гласни струни, небце, език, зъби и устни трябва да извършат фини движения. Произнесенният звук се формира от моделиращия въздушен поток. Звучите са елементите на мисълта и само човекът владее висшата способност – речта. Речта се изявява в звучите, това прави човека човек.

Всеки звук има своята присъща и характерна пра форма и може да прозвучи само като следствие на точно определено движение на органите на речта. Благодарение на тях се изразяват всички възможни двигателни творения. Наблюдавайки ги, разбираме, че те са същите движения, които в разширен и уголемен вид можем да изпълним с нашите крайници. Когато искаме да подчертаем, потвърдим или да придадем особено внимание на смисъла, то ние съпроводяваме речта с движение на ръката и китката, но също така и с движения на главата и краката. Това движение на крайниците на нашето тяло наричаме „жестови език“, „жестове на речта“.

Така можем да разберем, че създаденото от Рудолф Щайнер ново изкуство на движението евритмия, се намира в непосредствено отношение със звука, словото и тона. То е обозначено от него като ставашо видимо движение на ларинкса, като „видима реч“. Целият човек става израз на речта и по този начин - израз на духа. Но произнасянето на звуци и говор е немислимо без оживяващия въздушен поток, който

ги пронизва по такъв начин, че у нас възниква образът на творящите божества, които са вдъхнали жизнено дихание за образуването на земята. В древни времена хората винаги са имали съзнанието, че речта произхожда от божественото. Още в древността са говорили за небесните сили, които се устремяват надолу към земята и пораждат в човека звученето на говора. Божественото слово се е преживявало като Творец на целия живот на земята и нейните богати форми, движения, процеси.

Ние знаем могъщите слова от евангелието на Йоан: „В началото бе словото, и словото беше у Бога, и словото бе Бог.“ Христос говори за себе си: „Аз съм Алфата и Омегата.“ Тези думи често са превеждани като: „Аз съм Началото и Краят“, но още по-конкретно би могло да се каже: „Аз съм цялата Азбука.“ Азбуката от А до Я (A-Z), в която се вместват всички думи и образуват прасловото (дълбоката мистерия). Ясно е, че под словото от евангелието на Йоан не може да се разбира една отделна дума. Божественото слово едновременно е цялата азбука, от която звучат всички съдържащи се в нея движения на вселената. И както имаме в нашата азбука звучните гласни и повече оформените съгласни, така и силите на Творческото слово се разделят на два импулса: на подвижните планети или странстващите звезди и на даващите форма и облик неподвижните звезди от кръга на Зодиака.

Това всеобхващащо духовно сътворение може да бъде опознато само

Евритмични жестове, съответстващи на отделните звуци

чрез духовно изследване с помощта на свръхсетивното съзерцание. Има едно явление, което все пак може да направи за нас видимо преживяването на проникновеното свръхсетивно в сетивния земен свят и това е, което ни поднася сиянието на небето! И тогава сами виждаме, благодарение на собственото си наблюдение, че в излъчването и наслагването на светлината и нейния диалог със земната атмосфера, отново се предизвикват тези движения и форми, които можем да открием при формиране на звуците: А Е И О У – ъгли, пресичане, линии, окръжност, паралел – основни линии в геометрията. Съобразно субтилните звукови форми, образувани от ларинкса и съседните органи, произхождат редуцираните знаци на нашето писмо! Духовните пътища на света струят надолу към земята във вибрациите на въздуха като могъщи духовни сили. Те проникват материята, формират човешкия облик, пулсират в органите му, за да могат в една повратна точка - в ларинкса – отново да зазвучат като звук, слово, като говор. Крайниците на нашето тяло са сътворени, поддържани и разширени от видими духовни жестове, които отново изчезват в световния етер в свободно и премерено изравняване между духа и материята. Ето какво е вътрешното отношение на изявата на тялото, духа и душата!

В човека се установява единство на противоположностите, което в евритмията се превръща в реалност. Еврит-

мизирайки, ние ставаме способни като посредници на могъщите изначални движения на творението, да внесем истинско здраве в нашето уязвимо, болезнено земно тяло. Обобщавайки, можем да кажем, че творческите живи сили, родени от Божественото слово на звуците и речта са били известни на знаещите от всички времена. Самият Рудолф Щайнер посочва, че в предишни времена е била известна възможността да се въздейства на здравето на човека с помощта на определени звуци. Способността за съзнателно преживяване на духа във физическото тяло чрез звуците се е поддържала в древните мистериини центрове. Посветените на всички народи и културни епохи са поддържали тази способност в подготовката си за просветление в медитативни упражнения, които са целели съединяване с божествения духовен свят. Звуците, истински преведени в изображение чрез жестовете на цялото тяло и преобразувани в действие на целия човек като евритмия, разкриващи съществуването на звука, за първи път са дадени от Рудолф Щайнер. Благодарение на евритмията, целият човек се показва като представеното във форма на изкуство въплъщение на Божественото Слово. Оттук може да се направи извод какво значение има евритмията за човека.

Елза Хорн

Превод: *Диана Демирева*

Гениалността се дава на човека от Бога, но само от него зависи какво ще направи в живота си

Истинското страдание издига на повърхността на душата дълбинните ѝ сили

Сергей Олегович Прокофиев беше внук на композитора Сергей Сергеевич Прокофиев и испанската певица Каролина Кодина-Прокофиева. Той беше един от лидерите на световното антропософско движение и член на

управителния съвет на международното Антропософско общество. Моят разговор с него в края на 2009 г. ми помогна да добавя няколко важни щрихи към портрета на жената, която два пъти беше пострадала от сталинския

терор, но беше останала личност, пред която са прекланяли глави световните знаменитости.

Валерий Сандлер

- *Сергей Олегович, разкажете ми за делото, на което сте се посветили. Нашите читатели едва ли могат да се похвалят със здрави сведения за антропософията.*

- Невъзможно е да бъде представена с няколко думи същността на духовното течение, основано в началото на 20 век от австрийския философ Рудолф Щайнер. Антропософията признава реалността на духовния свят, наравно с физическия и счита, че познанието му е възможно. На антропософска почва са израснали различни практически инициативи в областта на педагогиката, медицината, изкуството, фармакологията и селското стопанство. Корените на това течение са дълбоко в европейската култура и аз мога да го определя като съвременна форма на езотеричното християнство. В началото на миналия век то е било разпространено в Русия. Към него са принадлежали известни фигури като Максимилиан Волошин, Андрей Белый и неговата жена, Ася Тургенева, Михаил Чехов, Василий Кандинский, Паул Клее, Саул Белов, Бруно Валтер и много други. В съвременния свят това течение е представено от Антропософското обще-

ство, което има своите клонове в повече от тридесет страни на света. Центърът на движението се намира в Дорнах до Базел, в специален дом, построен по проект на Рудолф Щайнер и наречен Гьотеанум в чест на Волфганг Гьоте. Като член на ръководството на Антропософското общество, аз участвам в управлението на тази голяма международна организация, публикувал съм повече от двадесет книги, редовно чета лекции в различни страни на немски, английски, френски и, разбира се, на руски език.

- *Баба Ви Каролина Кодина-Прокофиева е била привърженичка на Cristian Science. Това отрази ли Ви се поне косвено?*

- Никак не се отрази. Много години аз въобще не се решавах да заговоря за антропософия с някой от моето семейство. Авия също не ми разказа веднага за своята привързаност към Christian Science. (Авия на испански означава баба и в това интервю ще си позволя да я наричам така.) Тя дълго време не знаеше нищо за моите духовни търсения, а аз не

знаех нищо за нейните интереси. Но в един момент тайното стана явно и се изясни, че ние и двамата сме заети с духовна работа, макар и много различно. В основата на Christian Science лежи идеята, че силата на човешката мисъл помага на човека да преодолява всички жизнени несгоди, дори и болестите. Авия беше изключително мъжествен човек, при това природата ѝ беше дала много добро здраве – физическо и духовно. Но в екстремалните ситуации, които в нейния живот се бяха случвали неведнъж, духовното учение за нея беше допълнителна опора.

- *Като всяка баба, Каролина Кодина е обичала и двамата си внука, но аз мисля, че към Вас тя е имала особени чувства.*

- Да, вие сте прав. Нас с Авия ни обединяваше някаква обща тайна, защото духовната страна на живота беше важна за нас двамата. Тя уважаваше моя избор и никога не се опитваше да ме обърне към своята вяра. На тази почва между нас възникна и укрепна дълбоко взаимно уважение и особена вътрешна връзка. Авия поощряваше по всякакъв начин моите занимания с английски и френски език, които самата тя знаеше съвършено. През следващите години ние неведнъж се срещаме с нея в Париж и Лондон. Аз няколко пъти я водих с колата си до френска Швейцария. Тя искаше да посети местата, които ѝ бяха познати още от детските години. По време на тези срещи ние често говорехме за антропософия, особено след като Авия специално посети Гьотеанума в Дорнах.

- *Какво ще кажете за знаменития си дядо? Може ли да се каже, че музикалният му гений оправдава факта, че е оставил жена си и децата си?*

- Това е много сложен въпрос. Гениалността и талантът се дават на човека от Бога. А как той ще постъпва в живота, е резултат от собствената работа на човека над себе си. Затова талантът и характерът често се разминават именно при гениалните хора. Аз мисля, че баба ми разбираше това и успяваше да забрави нанесената ѝ обида, и даже да прости на Сергей Сергеевич. Когато тя се е върнала от изгнание, той вече не е бил сред живите.

- *А според мен, на нея дори не ѝ се е налагало да прощава и самата тя в нищо не го е обвинявала. Казвала е, че най-тежкия ѝ удар е било съобщението за неговата смърт през онези страшни пет години, когато тя е била в сталинския лагер. А пред нея са стояли още три не по-малко страшни лагерни години. Ето един потресаващ пример за това, че любовта се оказва по-силна от обидата и страданието. Кажете как се отразиха тези житейски обстоятелства върху вашето отношение към дядо ви.*

- Моите представи за него до голяма степен се формираха под влиянието на Авия, защото аз не го познавах лично. Той е починал една година преди да се родя. В процеса на моето общуване с Авия, аз до голяма степен приех онова отношение към него, което живееше в душата ѝ. В този период от живота ѝ всичко, което някога ги е разделяло, беше

преодоляно напълно. Обидата все още имаше своето място и Авия имаше какво да прощава. Но аз мисля, че тя считаше мъжа си също за жертва. Своята любов и вяроност към него тя беше пренесла през всичките изпитания, които се бяха паднали на нейната участ. Това също е ярка черта на нейния характер. Разбира се, тя много е страдала, но по-късно виждаше в него значителната личност и музикалния гений. Тя считаше, че паметта на Прокофиев, както и неговата музика принадлежат на цялото човечество. За нея това беше по-важно.

- *Аз мисля, че никак не е било лесно да се общува с нея. Необходимо е било човек да бъде или на нейното ниво по ерудицията и духовен интелект или поне да не е много по-ниско от това ниво.*

- Сред многобройните познати на Авия бяха представители на западната аристокрация, на блестящия елит в Парижкия период, най-добрите музиканти на 20 век, а по-късно и в Москва: представителите на руската интелигенция и културни аташета в много страни. Като истинска аристократка на духа Авия се отнасяше към всички много доброжелателно и винаги с искрен интерес.

- *Как трябваше човек да се прояви, за да заслужи такова отношение от нейна страна?*

- Авия ценеше в хората преди всичко таланта. Не интелекта, не ерудицията, не начетеността, а именно таланта във всичките му проявления. Самата тя беше прекалено надарен човек и умееше да открива това качество в другите хора.

- *Бихте ли ни обяснили с помощта на антропософията: какви сили ни движат в минутите, когато се оказваме на границата на смъртта?*

- По правило, изпитанията в живота на човека му се дават дотолкова, доколкото той може да ги понесе. Но се случва и това, че изпитанията достигат крайната граница на неговите сили и при максимално напрежение тези сили дори могат да не стигнат. Тогава духовният свят му идва насреща и той получава висша помощ. Аз виждам Авия като по-силна личност от Сергей Сергеевич и в известен смисъл даже по-ярка. Виждате ли, фактът, че той е бил гений, сякаш е натежавал над всичко останало. Всички хора са го възприемали през призмата на неговата гениалност. Безусловно, той е бил също много интересен, образован човек, но неговият живот е протичал мирно в една или друга степен. А личността се проявява истински преди всичко в екстремални ситуации. Съдбата на Авия е пълно потвърждение на това. В своя живот тя се придържаше към определени принципи и ги отстояваше до смърт.

- *Вие усещате ли колосалната възрастова разлика между вас?*

- Не. Тя имаше удивително млада душа! Не обръщаше внимание на собствената си възраст и ѝ противопоставяше силата на духа. Тази сила на духа я правеше удивително млада. Тя винаги беше настроена доброжелателно и пози-

тивно, и се стараеше да поддържа тези качества в другите хора така, че в нейно присъствие всички се чувстваха помлади, по-силни, по-уверени и по-свободни.

- *Животът в Русия е бил за Каролина Кодина доброволно избрана жертва, принесена в името на любовта към мъжа ѝ. Съветската реалност ѝ е била абсолютно чужда и тя я е търпяла, но не е приемала и не се е приспособила към нея. Външно тя не е показвала дали ѝ е било трудно да понесе тридесет и няколко години в Русия, включително осем лагерни от тях.*

- Да, веднъж аз я попитах: какво беше най-трудно за понасяне в Русия и тя веднага отговори еднозначно: "съветската простация!". А тя имаше с какво да я сравнява. Родена е в Испания, живяла е в Швейцария като дете, а като ученичка е била в Ню Йорк. Учила е пеене в Италия, след това е живяла във Франция и Германия. По-късно много е пътувала по света и навсякъде се е чувствала уверено и свободно. Но да се смири със съветската действителност така и не е успяла. От друга страна през тези почти четиридесет години тя се е научила да цени и да обича другата Русия, не съветската. Русия, като носител на култура със световно значение, към която е принадлежал и нейният съпруг, Русия, която е дала на света най-богатата литература, музика и живопис. Тя се е научила да разбира и обича душата на руския човек, с всичките ѝ противоречия и крайности, полети и падения. Тя се чувстваше представителка на гениалния композитор Прокофиев, а чрез неговата музика и представителка на голямата руска култура. Може да се каже, че тя беше космополит в най-чистия и най-високия смисъл на тази дума.

- *За да развие човек най-добрите си качества, може би, е необходимо да премине през някакви страдания, дори и такива, за които не е известно защо му се случ-*

ват?

- Мисля, че е точно така. Истинското страдание издига на повърхността на душата дълбинните ѝ сили. В по-късните години, когато Авия отново живееше на Запад, хората, които общуваха с нея, чувстваха моралната сила и подкрепата, които идваха от нея, и бяха привлечени от нейната светлина, от нейната заразителна жизнерадостност. Аз съм убеден, че тази душевна сила в нея беше плод на всичките ѝ тежки изпитания, които се бяха паднали на съдбата ѝ.

Сергей Прокофиев
Превод: **Веселина Велкова**

Каролина Кодина – Прокофиева със синовете си

ИДЕАЛЪТ КАТО ПЪТЕВОДНА НИШКА В ЖИВОТА

В нашия материалистичен свят човек, който има идеал се счита за мечтател, фантазър, непригоден за днешната действителност.

Но, ако човек има идеал с възвишена, благородна цел в полза на хората и работи със самоотверженост и усърдие за изпълнението му, тогава той се чувства изпълнен с жизнени сили, удовлетворен, щастлив. Човек има обикновен Аз и висш Аз. С обикновения Аз, който ръководи всички тела (физическо, жизнено и душа), живее живота си на Земята. Азът ръководи духовно-душевните процеси при ежедневната съзнателна дейност в обикновения живот.

Азът е неповторимата духовна същност, която прави от човека уникален по рода си индивид и му дава самоличност. Човек е единственото живо същество на света (за разлика от животните), което може да каже „Аз съм“, като се отделя от останалия свят и му се противопоставя.

„Ако имаме усет за идеала, може би ще се опитаме да кажем: Погледнете този човек, той носи на Земята небесата, той носи като скъпоценност това, което няма груба реалност, носи го като пътеводна нишка на хората“.

Д-р Рудолф Щайнер

Но, човек има и един висш Аз, божествена искра. Азът съдържа високи морално-етични начала, идеали, съвест. Точно този висш Аз е този, който ръководи стремежите на човека към духовното развитие в земния живот. Той е безсмъртна индивидуалност и напредва в духовната си еволюция като се усъвършенства, прераждайки се от един земен живот в друг земен живот в

различни епохи. Защото само на Земята чрез своите дела, преживявания и опит, чрез познание, творчество и упорит труд човек може да се развива като духовно същество.

От човека зависи доколко ще подхранва със своите дела нисшия си Аз - дали това ще е егоистично, консуматорско настроение за задоволяване на всичките му желания, страсти, нагони, удобства и материални блага или ще увеличава богатствата на висшия си Аз с морални действия, с импулса на Христос - да обича хората, да служи и помага на

другите, да върши добро по свободна воля.

Защото двата Аза са като скачени съдове – от нисшия Аз се отнема толкова жизнена сила, колкото се влага в изравняването и усъвършенстването на висшия Аз.

Когато човек има идеал и работи за осъществяването му в служене и за полза на хората, това е проява на висшия му Аз.

Човек има извор на духовни сили, които действат в него. Той може да черпи от тях, да ги реализира в две големи направления: в идеали чрез Аза и в творчество, изкуство – главно чрез душата. Тези висши духовни сили помагат също така и в оздравителни процеси са самолечение – например лечение с изкуство (арттерапия), а също и лечение с идеал.

Човек трябва да знае за тези сили, да има духовно познание, за да ги задейства осъзнато. Това е мъдростта на организма.

Ако човек се отдава на нещо заради идеал, в името на нещо ново, той влага мисъл, идея. Когато той приложи воля за изпълнението на идеята, това е идеал и се осъществява от висшия Аз.

Тук на Земята идеалите ни свързват с Духовния свят. Идеалистите внасят духовната мъдрост в живота на Земята и в духовното развитие на човечеството.

В нашата физическа действителност има нещо, което е изпълнено със значение, макар да не е от материално естество. Това са идеалите – великите идеали на човечеството. Това са идеалите, които за грубата материална реалност нямат никакво значение. Но, тези идеали са от огромна важност, защото те внасят насочващи импулси в живота на човека. Те са необходими и изпълват живота със смисъл и значение.

За човек с материалистичен миоглед идеалите са нещо нереално. Но, ако физическата действителност бъде лишена от идеали, тя би била безжизнена, скована, втвърдена.

Идеалистите внасят в нашия живот импулс от духовния свят, който е изпълнен с огромно значение. Така идеалистите осъществяват връзката на човечеството с духовния свят. Те импулсират, подтикват развитието на човечеството.

Ако вършим едно дело, което е наш идеал, участваме с всички сили на душата, нашият висш Аз е дълбоко ангажиран и става мощен.

За лечебната сила на идеала: Ако човек, който има идеал даже да е тежко, неизлечимо болен може да настъпи самолечение чрез засилване на жизненото (етерно) тяло.

В книгите на прочутата американска писателка Луиз Хей са дадени многобройни примери за чудодейно излекуване. Това се постига чрез съзнателен самооздравителен процес при постигане на идеал.

Д-р Емихофен, прочут холандски лекар – антропософ пише за следния случай от своята практика: Той се заел да лекува двама и три годишно момиче, което било неизлечимо болно от три години. През последните три месеца не ставало от леглото и вече не поемало храна, било в предсмъртно състояние. Никой лекар на можел да го излекува. Д-р Емихофен попитал момичето има ли идеал. То отговорило, че преди да се разболе е имало идеал – искало да стане медицинска сестра. Докторът й казал че все още може да стане медицинска сестра. Лицето на девойката се озарило, тя повярвала и в течение на три месеца постепенно започнала да се храни, да ходи и оздравяла. Ключовото изречение, което стимулирало нейните етерни сили чрез Аза било „дали има идеал”. Стремехът да изпълни своя идеал излекувал момичето. След като оздравяла, младата жена завършила училище за медицински сестри и станала една от най-известните медицински сестри – новатор и организатор на домове за лечение на бавноразвиващи се деца в Холандия.

В наше време отец Иван от Нови хан, с идеал, вдъхновен от импулса на Христос за любов към хората, върши невиджани дела. В течение на двама и три години, с помощта на дарения, отец Иван строи приют и домове за деца сираци, самотни майки, които там отглеждат децата си и хора, изпаднали в беда. През приюта и домовете са преминали над деветстотин души, намерили храна, облекло и подслон. Това е пример за живия Христос, чиито импулс се изявява в идеала на отец Иван да служи и помага на много хора.

Идеалът е необходимост за одухотворяване живота на човека. Това е връзката на личността с духовния свят. И ако човек намери своята идея, която с постоянство, воля, сили и много труд превърне в идеал, тогава се осъществява истинският смисъл, живеят, който движи живота му, дава нови жизнени сили. На това трябва да учим децата още от малки - да намерят и осъществяват своя идеал, пътеводната нишка в живота им.

„Всяка идея, която не превръщаш в свой идеал, убива в душата ти една сила, но всяка идея, която превръщаш в идеал, пробужда в тебе нови жизнени сили” – пише д-р Рудолф Щайнер.

д-р Иванка Кирова

ОТКЪСНАТИ ОТ ДУХОВНИЯ СВЯТ?

Размисли за новите 5G мобилни телефони

Новата свърхбърза, по-ефективна и безжична технология се очаква да се превърне в революция за мобилните комуникации и интернет най-късно до 2020 г. Китай засега е водещата страна в този процес. Сто пъти по-ефективна от четвъртото поколение технология (4G), използвана сега, 5G ще даде възможност на потребителите да свалят за секунди цели филми, в допълнение към множеството други прехвалени приложения. Такава реклама ни се натрапва и много

потребители са очаровани от подобна перспектива. Цялата ни реалност заплашва да стане „виртуална реалност“. За да може да функционира, на технологията ще й трябва фактически безкрайна гора от мачти, много по-гъста от преди, гора от малки, но мощни радио кули. Ще се използват миниатюрни микровълни, които обаче не могат да проникват през сгради. Затова е необходима огромната гора от малки нови мачти. Досега бяха достатъчни мачти на разстояние 50

и 70 км една от друга. За 5G технологията ще трябва да се монтират мини-мачти на всеки 300 метра. Така че мрежата практически няма да има пролука в целия свят. Количеството електромагнитна радиация обаче ще се повиши неимоверно.

От духовна гледна точка

Електромагнитните технологии работят със сили от областта под природата. От духовно-научна перспектива, това е областта на *Ариман* и неговото войнство. Ариман като дух на интелекта предлага очарователно подкупваща картина на света. В нея съществува само това, което е сетивно и физическо. Всичко има единствено материален характер. Свръхсетивното няма място в този свят. Затова ние сме нарекли този дух ограничена интелигентност – пълна противоположност на интелигентността на *Михаил*, който *помага на човечеството да стигне до духовна картина за света*. Най-възхваляваната нова технология ще даде на ариманичните същества още един мощен импулс.

Предупреждаваща имагинация

Тези същества могат да се изживеят имагинативно като черни гарвани вещаещи нещастие, които принадлежат на подземния свят, но които през последните сто години със сила си проправят път на повърхността в стремежа си да откъснат хората от „духовната светлина на Михаил“. Черните гарвани на нещастieto имат намерение да изтъкат около цялото човечество мрежа от материализъм; това ще бъде последвано от космическо материализиране на самите мисли и чувства, с цел човешкото съществуване да бъде приковано към материалното. По този начин „най-голямата

илюзия“ ще придобие определена космическа реалност¹.

Непрекъснатата електромагнитна мрежа заплашва да лиши от свобода хората в един свят, изграден изцяло от илюзии и да ги накара напълно да забравят духа, който заедно със собствените им духовни индивидуалности, включва и такива същества като Ариман и Луцифер. Трябва да имаме това предвид във връзка с новите технологии. То ще ни поведе с гигантски крачки направо към тази опасност. Опасността, за която се говори в цитирания по-горе пасаж, все още може да се избегне, ако „ако стремежа към чисто материалното отстъпи на другия стремеж – стремежа към духовното“². При това и само при това условие. Кардиналният въпрос тук е следователно: Как може да се пробуди и насърчи стремежа към духовното чрез разума? Тогава ще бъде възможно освобождаващият духовен разум да се постави срещу тесногърдия „разум“ на въпросните технологии, за да контролира или дори да неутрализира техните вредни последици.

Томас Майер,

Списание „Сегашната епоха“, № 12/2019 г.

Превод: Диана Ботушарова

1 Хелмут фон Молтке, Посмъртно съобщение от 13 януари 1924 г. в „Светлина за новото хилядолетие“

2 Пак там

АНТРОПОСОФСКА МЕДИЦИНА

ВАКСИНИТЕ – ЗА И ПРОТИВ, СПАСЕНИЕ ИЛИ ОБРЕЧЕНОСТ

Рудолф Щайнер за ваксините
Телата да бъдат имунизирани така, че да не се допуска склонност към духовни идеи.

„Душата ще бъде унищожена с лекарство. Имайки пред вид „здравните възгледи“ ще се намери *ваксина*, с която организмът ще се обработва във възможно най-ранна възраст, евентуално още при раждането така, че това човешко тяло да не достига до мисълта, че има душа и дух. - Толкова остро ще се противопоставят двете философски течения. Едното ще трябва да помисли как трябва да се развиват понятията и представи, за да съответстват на реалната действителност, действителността на умовете и душите. Другото, към което принадле-

Какво представляват ваксините? Дали те са акт на хуманност и медицинска грижа или крият опасности за физическото и душевно здраве за хората? В настоящия брой публикуваме това, което Рудолф Щайнер казва по темата и официалното становище на Медицинската секция на Гьотеанума и Международната асоциация на антропософските медицински дружества, придружено от разяснителното писмо на генералния секретар – Елиза Балдини. Изхождайки от духовното познание за свободата и необходимостта, можем да приемем, че всеки от нас има своите основания, гледна точка, както и право на избор.

жат наследниците на днешните материалисти, ще търси ваксината, която прави тялото „здрaво“, т.е. тяло, което по своята конституция вече не говори за такива глупави неща като душа и дух, а за силите, които живеят в машините и химията и които в космическата мъглявина конструират планети и слънца. Това ще бъде предизвикано чрез физически процедури. Ще бъде дадено на материалистичните лекари да изгонят душите от човечеството.“ (Лит.: GA 177, стр. 97 и сл.)

„Обърнах ви внимание, че действително човешките тела ще се развият по такъв начин, че определена духовност да намери своето място в тях, но материалистичният възглед, който ще се разпространява все повече чрез

указанията на духовете на тъмнината, ще работи и ще се бори с материални средства срещу това. Казах ви, че духовете на тъмнината ще вдъхновят своите гостоприемници, хората, в които ще живеят, да намерят ваксина, с която чрез физическото да прогонят още в най-ранна възраст духовното. Както днес имунизираме телата си срещу това и онова, така в бъдеще децата ще се имунизират с вещество, което без съмнение може да се произведе, така че хората да станат устойчиви и да не развиват „безумията“ на духовния живот – безумия по смисъла на материализма. [...]

Всичко това обаче е насочено към намиране в последна сметка на средство, с което телата да бъдат имунизирани така, че да не се допуска склонност към духовни идеи, а през целия живот да вярват само на сетивната материя. Така, както днес медицината ваксинира срещу туберкулоза, така ще се имунизират и срещу предразположеност към духовност.” (Лит.: GA 177, стр. 236 и сл.)

„При материалистите от 19 век това съзнание за душата вече беше изчезнало до такава степен, че да казват: мозъкът отделя мисли, както черният дроб - жлъчка. Всъщност, осъзнавали са само физическите процеси. И в действителност, без да е известно на хората, в определени подмолни общества, където всякакви сдружения работят за това, днес вече има тенденции да се стигне до нещо подобно на декларацията на Събора от Константинопол от 869 година: Човекът се състои не от тяло и душа, а само от тяло, а душата е само нещо, което се развива от тялото. Поради това е невъзможно да се възпитава човекът духовно; трябва следователно да се намери средство, материално средство, с което човекът в определена възраст да се имунизират, а той след това ще развива талантите си чрез имунизация. – Тази тенденция съществува. Тя е залегнала в правата линия на ариманичното развитие: да не се разкриват повече училища, за да се учи, а да се имунизират с определени вещества. Това не е като да не може да стане. Може; но ще направи човека просто един автомат.

Човек би могъл да ускори неимоверно това, което иначе постига с помощта на мисловния импулс, чрез образование, което работи за упражняване на мисълта. Със сигурност има някои вещества, които могат да бъдат придобити и които биха позволили на човека, ако е бил ваксиниран например на седемгодишна възраст, да си спести началното училище; този човек щеше да бъде машина за мисли. Щеше да е изключително умен, но нямаше да има съзнание за това. Такава ще бъде тази интелигентност.” (Лит.: GA 205, стр. 130 и сл.)

„Това, което е директно ваксинирано от един на друг човек, има значение само за физическата организация на човека. То оказва само физическо въздействие. Много е интересно. Защото, ако например, се прелее кръв от един на друг човек, трябва да се има предвид само какво физическото въздействие може да има кръвта върху организма.

Това можеше особено добре да се изследва по времето, когато при имунизациите срещу едра шарка се премина от ваксини на базата на човешки към такива от кравешки антитела, когато можеше директно да се проследи как действието от физическото тяло при предишната, взета от човек

ваксина, се премести, така да се каже нагоре в етерното тяло поради това, че се използваше животинска ваксина.” (Лит.: GA 319, стр. 228 и сл.)

Ако човек в по-късния си живот получи духовно възпитание, имунизацията няма да му навреди.

„Възможно е в предишен живот човек да е преминал през усещания, чувства и т. н., които да са го накарали да не изпитва обич към ближните си. Да си представим например, че той е преминал през нещо и чрез кармично въздействие е приел в себе си безсърдечие... Да приемем, че подложен на различни влияния, човекът е склонен към безсърдечие; в по-късен живот безсърдечието ще се прояви като кармично действие и ще създаде вътрешни сили в неговия организъм

Да предположим, че доста хора поради липсата на любов са склонни да приемат определени инфектиращи вещества, за да предизвикат епидемия. Да приемем освен това, че можем да направим нещо срещу епидемията. В такъв случай бихме попречили на външната телесност да изразява липсата на любов, но не бихме премахнали вътрешната склонност към безсърдечие. Но нека си представим случая по такъв начин, че като премахваме външния орган на безсърдечието, ние поемаме задължението да действваме върху душата така, че да отнемем и склонността на душата към безсърдечие. Органът на безсърдечието ще бъде убит - във външния физически смисъл - при ваксинацията срещу едра шарка. Ще се наблюдава например това, което е изследвано в хуманитарните науки: В един културен период едрата шарка се появява тогава, когато има обща тенденция да се развива егоизъм и безсърдечие. Тогава едрата шарка се появява и във външната организация; това е така. В теософията човек е абсолютно задължен да казва истината.

Сега можем да разберем, че в наше време е настъпила защита на ваксината. Но можем да разберем и нещо друго, а именно, че има нещо като отвращение към ваксинацията сред най-добрите духове на нашето време. И сега можем да кажем, че ако убием органа на безсърдечието от една страна, тогава имаме задължението, като контрагент на този човек, да въздействаме върху материалистичния му характер чрез съответното духовно възпитание. Това би трябвало да бъде свършено. В противен случай ние свършваме само половината от работата. След като се премахне чувствителността към вирусите на болестите чрез ваксината, се преустановява само външната страна на кармичното действие. От една страна, ако се практикува хигиена, от друга страна, трябва да се чувства задължението да се даде нещо за душата на хората, чиято организация е била трансформирана. Ваксинацията няма да навреди на човек, който получава духовно образование по-късно в живота след ваксинацията.” (GA 120, стр. 169)

Хиндуистките лекари могат да се имунизират чрез ухапвания от змии и след духовно обучение и определено посвещение да постигат лечебен ефект чрез слюнката си.

„Лекарите от някои народи имат принцип, който е признат само от малко интелигентни хора и е същият, който лежи в основата на лечебното изкуство на изток, а именно, че лекарят, който желае да лекува, трябва да е усвоил ка-

чества, които му позволяват да разбира живота от съвсем различен ъгъл.

Пример за това, което искам да кажа откриваме, когато погледнем към хора, които не са част от настоящите цивилизовани народи, индусите. Индуски лекари използват принцип, който е в основата на имунизацията, ваксината, която познаваме като лечебен серум. Това е борбата с някаква форма на заболяване, като се използва самия патоген като средство за защита. Хиндуистките лекари лекуват ухапвания от змии, като третираат раната със слюнката си. Чрез специално обучение, слюнката им се подготвя, тъй като те са направили имунизация срещу ухапвания от змии, срещу змийска отрова, върху собственото си тяло. Тяхното мнение е, че лекарят също може да помага и чрез това, което развива в себе си. Всички лечебни ефекти от човек на човек се базират на този принцип. При индусите този принцип се основава на определено посвещение. Вие знаете, че човек става различен чрез определено обучение. Силите, които човек не притежава могат да се развиват в него точно както желязото развива своята сила чрез намагнетизиране. (GA 053, стр.470)

Становище на Антропосовската медицина към имунизациите

Медицинска секция на Гьотеанума
Международна асоциация на антропософските медицински дружества (IVAA)
15 април 2019 г.

Антропософските лекари не са против на ваксините, а за интегративно, индивидуално решение за ваксиниране.

Заедно със здравето образование, хигиената и адекватното хранене ваксинацията е важен инструмент за превенция на инфекциозните заболявания. Тя е помогнала за спасяването на безброй животи от миналия век насам. Благодарение на ваксините болестта едра шарка беше ликвидирана и понастоящем е възможно да се елиминира полиомиелитът.

Антропософската медицина изрично признава приноса на ваксините за световното здраве и ги подкрепя като важна мярка за предотвратяване на животозастрашаващи болести. Антропософската медицина няма отрицателно отношение към ваксините и не подкрепя антиваксинални движения.

Очаква се лекарите, обучени в антропософска медицина, да действат в съответствие с националното законодателство и да предоставят цялостни консултации на пациентите или техните настойници за правилно разбиране на научната информация и националните препоръки за ваксинация. В страни без задължителна ваксинация, където е необходи-

Сиам - Тайланд, Банкок, порода отровни змии за извличане и изследване на ваксината - противоотрова, особено на ваксината против бяс - Институт на кралица Саовабха, 1920-30 г.

мо информирано съгласие за ваксинация, тази консултация с пациентите или техните настойници може да доведе до евентуално индивидуализиран график за ваксинация, напр. по отношение на времето на ваксинация в ранна детска възраст.

Отделни антропософски лекари участват, като се вземат предвид текущите изследвания, разпространението на инфекциозни болести и социално-икономически рискови фактори, в научната дискусия за специфични ваксини и подходящи планове за ваксинация. Антропософската медицина е научно ориентирана; това е от още по-решаващо значение сега, когато непрекъснатият научен дискурс при поляризираните дебати за ваксинациите е по-важен от всякога.

За допълнителна информация се обръщайте към офиса на Сдружението на антропософските лекари в Германия

е. V. (GAÄD), имейл info@gaed.de

Медицинската секция на Гьотеанума в Дорнах (Швейцария) насърчава като международен център развитието на Антропософската медицина чрез конференции, международни и следдипломни курсове (следдипломно обучение) и изпълнява координираща роля в обучението и изследванията на Антропософската медицина.

www.medsktion-goetheanum.org/en

Разяснително писмо относно декларацията за ваксините

Скъпи приятели в управителните съвети на антропософските медицински асоциации,

Пишем Ви, за да предоставим по-подробна информация и разяснение на нашата декларация за ваксините, тъй като тя е предизвикала известна изненада и в някои държави има силни негативни реакции от страна на антропософи.

Както беше посочено преди, тази декларация е изготвена от съвета на Международната федерация на антропософските медицински асоциации (IVAA) и ръководителите на секция „Медицина“, с принос от група от около 15 лекари по антропософска медицина (предимно педиатри) от Индия до Бразилия, включително и представител на пациент. Декларацията е направена поради трудната ситуация, в която се намира антропософската медицина в много държави поради поляризирания конфликт между страните за и против ваксините и честите обвинения, че антропософската медицина е против ваксинирането. На Генералната асамблея на IVAA през септември 2018 г. се взе решение, че такава декларация е спешно необходима.

Изявлението е политическа декларация, която е внимателно формулирана.

Много хора, които ни писаха, и са изказали недоволство в социалните медии или другаде, може да са разбрали погрешно част от тази декларация. Често срещани недоразумения, на които се натъкнахме:

- Погрешно разбиране, че декларацията дава безусловна подкрепа за всички ваксини, докато в действителност фокусирането е върху животоспасяващите ваксини („твърдо подкрепя ваксинацията като важна мярка за предотвратяване на животозастрашаващи болести“), както и върху научния диалог относно индивидуалните ваксини и имунизационния календар („участва в научната дискусия за специалните ваксини и подходящи графици за ваксинация“). Някои от нас, включително ръководството на секция „Медицина“, продължават да бъдат активни в този диалог и в критичната оценка на различните национални схеми на ваксинация.

- Оплаквания, че пациентите трябва да бъдат информирани както за положителните, така и за отрицателни ефекти, когато това е ясно подразбираемо от текста „внимателна консултиране на пациентите (или техните болногледачи) за да им се помогне да разберат съответната научна информация“. Научната информация за неспецифичните ефекти от ваксинациите, примерно, може да добави съответна допълнителна информация към националните препоръки за ваксинация.

- Оплаквания, че свободният и индивидуален избор на пациента трябва да се спазва, когато в действителност това се споменава в декларацията: „В държави, където ваксинацията не е задължителна и е необходимо информирано съгласие, това може да включва постигане на споразумение с пациента (или с неговия болногледач) за индивидуализиран график за ваксинация“.

- Погрешно разбиране, че всички деца трябва да бъдат ваксинирани при раждане / 2 месеца, когато в действителност се посочва, че родителите трябва да бъдат информирани за „съответната научна информация и националните препоръки за ваксинация“ и че това може да доведе до „индивидуализиран график за ваксинация, примерно, адаптиране на времето за ваксинация в ранна детска възраст.“

- Невземане на отношение против задължителната ваксинация. Това се подразбира в нашето становище относно информирания избор. Ние не посочваме изрично нашето противопоставяне на задължителната ваксинация поради много различната политическа ситуация във всяка отделна държава - в някои държави това би имало обратен ефект. Сега, когато имате една изцяло подкрепяща ваксините декларация, това ви осигурява добра основа да се аргументирате срещу задължителната ваксинация, ако това е уместно

във вашата държава, без да изглежда (да се надяваме), че сте против ваксините.

Декларацията е шок и разочарование за хората от пошироките кръгове на нашето движение, които смятат, че имат подкрепата на антропософската медицина в общото им противопоставяне на ваксините. Има агресивни обвинения от антропософите в блогове, социалните медии и електронната поща, че секция „Медицина“ и IVAА се контролират от индустрията, разни ненаучни аргументи против ваксините и лични атаки срещу Елиза Балдини, генерален секретар на IVAА. Нито един от тези опоненти не признава ролята на ваксините за намаляване на смъртността и заболяемостта в бедните страни (а по-скоро обратното). Използват се цитати от Рудолф Щайнер, където той наистина е критичен към ваксинацията, но от друга страна се пропускат други изявления, в които Щайнер говори срещу екстремистките позиции по отношение на ваксините.

Струва ни се, че декларацията е предизвикала болезнен, но необходим момент за изясняване не само пред външния свят, но и в рамките на антропософското движение, че антропософската медицина не е против ваксините. Едностранните становища за и против ваксините са в духа на 19-ти век. Антропософската медицина е първата система за интегративна медицина от 20-ти век, която разширява и индивидуализира западната конвенционална медицина на научна основа. Рудолф Щайнер и Ита Вегман ясно подчертават тази позиция в „Основи на терапията“. Убедени сме, че това включва темата за ваксинациите по същия начин, както и темата за съвременната хирургия, акушерство и антибиотици. Мъдрото и добре информирано използване на тези инструменти е част от съвременната антропософска интегративна медицина в нашия глобален свят.

Оставаме на разположение за допълнително обсъждане с вас и можете без колебание да се свържете с нас.

Сърдечни поздравии,

Съвет на IVAА:

Томас Брайткройц, Иракема Беневидес, Тидо фон Шон-Ангелер, Лора Борджи, Георг Золднер, Франк Мулдер, Клар ван Херпен

Секция „Медицина“:

Матиас Гирке и Георг Солдър

**Елиза Балдини
генерален секретар**

НА ТРЪГВАНЕ

Какво да взема от този живот?

Това, което живях,
или това, което сънувах.
Това, което наистина бях,
или исках да бъда.
Лудия бяг,
или тихото съзряване.

Късите срещи,
или дългото разминаване.
Гърма,
или светлината на мълниците.
Искренето между сърцата ни,
или безсилието на думите.
Всичко ще взема.

Това бе моят живот.
И когато си тръгна,
душата ми странстваща
като лъч ще се вреже
в пространството!

Михаил Кендеров

ДУХОВНОТО В ЗЕМЕДЕЛИЕТО

Работна тема на 2019/2020 година

Биодинамичното земеделие се развива от антропософската духовна наука на Рудолф Щайнер. Лекциите, които оформят основата за него са публикувани под немското заглавие „Духовно-научни основи за процъфтяване на земеделието“ („Geisteswissenschaftliche Grundlagen zum Gedeihen der Landwirtschaft“, translated into English as The Agriculture Course, GA 327, заглавие на българското издание: Биодинамично земеделие, изд. Димо Даскалов, бел.прев.). Те са духовното съдържание, което събужда интереса на много хора към биодинамичното земеделие.

Широк обхват от теми

В днешно време има нарастващо желание за разширена концепция за разглеждане на материалния свят – дали от копнеж по духовния свят, основан на лични духовни опитности, или поради абсурдността на материализма с всичките му крайности в науката, икономиката и социалната сфера, дали, изхождайки от практически опит с биодинамичното земеделие, базиран на епистемологични прозрения; или просто чрез разпознаването на необходимостта от духовни сили за осигуряване оцеляването на човечеството. По думите на Рудолф Щайнер: „... можем да видим колко необходимо е да черпим сили от Духа, (.....), така че човешкият живот да може изобщо да продължи на Земята, защото като човешки същества зависим от това, което Земята ни дава“. Налице е широк спектър от причини за интерес към духовното в биодинамичното земеделие.

Между отварянето и оставането верен на себе си

От началото на 21 век биодинамичното движение става нарастващо глобално. Развива се силно и бързо в Азия, Южна и Централна Америка, Южна Африка и много други региони и страни. Това го доведе до контакт с традиционната духовност на местните хора. Как можем като биодинамично движение да развием разбиране и връзка с такъв тип духовност? Може ли срещата на биодинамичното земеделие с този вид „традиционни форми на духовност“ да доведе до взаимно обогатяване, от което всяка личност да намери своя път в нова свобода? Има ли налични такива примери на успешна лична интеграция? Как може биодинамичното движение и неговите корени в антропософията да останат верни на себе си, без да заседнат в стари традиции? И накрая: как може човешкото същество да остане справедливо в оценката си на слабостите и силата на днешното съзнание, търсейки духовното?

Културата на духовното в ежедневието

Как можем да се учим един от друг? Как да опазим ухото си съпричастно към духовните опитности на другия човек и как можем да развием истински взаимно разбиране за това? Този вид подкрепа един към друг може да бъде основата за развиване на духовното в ежедневието.

Цялото човешко същество е необходимо за това

Търсенето на духовното е често свързано с идеята за

изгубване на качествата заземеност и практичност. Често бива асоциирано с борба между земното и интелектуално абстрактното. Както и да е, когато става дума за духовното в света около нас, е необходимо винаги участието на целия човек: с творчески активна воля, с чувствата на съзерцателно отразяващото човешко същество. И природата на духовната опитност се различава, в зависимост от това, на какво се акцентира: някой ще има опитности, свързани с прилагането в работата си на съдържанието на лекциите от Земяделския курс (Биодинамично земеделие, бел.прев.), друг ще достигне до визии на окултно възприемане.

Поемане на отговорност

Работата в земеделието ни дарява с множество предизвикателства в днешно време: от околната среда (напр. климатични промени) през мен самия (напр. лична компетентност) по целия път до коопериране в социалната сфера. Как може преднамереното включване на окултното или духовното измерение на реалността да бъде истинска помощ в справянето с тези предизвикателства? Как могат пътищата на духовните умения и упражнения да ми помогнат да стана по-силен, имайки предвид настоящата конфронтация с виртуалния и дигиталния свят и нарастващата нервност и загуба на концентрация? И накрая, как мога да комбинирам материалния свят с духовната реалност, за да мога да намеря по-добра база за практическата си работа в земеделието, за да мога да действам уверено, себесъзнателно и отговорно?

Призив за предложения

Земеделската конференция е международната конференция на биодинамичното движение и се провежда всяка година в Дорнах. Настоящата тема на годината „Духовното в земеделието“ ще ни даде база за изследване на духовните аспекти на земеделието въз основа на курса лекции от Земяделския курс (Биодинамично земеделие, бел.прев.) на Земяделската конференция през 2020 година. Конференцията ще задълбочи духовни връзки и ще демонстрира пътеки и лични подходи. Ще има за цел да предложи форум за дискусии по тези точки и база за развитие на култура за боравене с духовното в земеделието. Ще бъде също споделян и опит, свързан с горещата, актуална тема как съзнателното включване на духовните компоненти от реалността може да бъде от помощ в работата с ежедневните предизвикателства в земеделската работа. Бихме искали да ви поканим да участвате по своя собствена инициатива.

Принос към Земяделската конференция може да бъде предложен до 15 май 2019 www.sektion-landwirtschaft.org/en/call-for-proposals/

От „Биодинамичното земеделие по света“, вестник на Деметер Интернационал, брой април 2019 („Biodynamics in the World Newsletter“ – April 2019)

Превод : *Татяна Благоева*

ДУЕЛИТЕ С ЧОВЕШКАТА СЪДБА

На 20 април в София беше представена новата книга на д-р Трайчо Франгов „Кармата като необходимост и свобода“. На това събитие присъстваха редакторът, Ина Крейн и голяма част от редовните читатели на книгите на д-р Франгов. Веднъж поведени от същия автор по онези тридесет и три стъпки на душата към Духа, описани в предишната книга, читателите са останали в очакване да се появи следващата. Точно тази поява на новата книга беше повод за срещата на автора с читателите в този ден. Той се опита да направи еднакво съпричастни към творчеството си както редовните слушатели, така и съвсем младите, които тепърва ще тръгнат по описания от него път. Авторът довери някои творчески моменти от процеса на изграждането на новото произведение и избора на заглавието.

Д-р Франгов направи кратък обзор на съдържанието на книгата и насочи вниманието на читателите към темите за вътрешния човек, за сърцето като духовен и лечебен орган, за битката по пътя към разгадаването на кармата, за последното слово на Рудолф Щайнер и онова, което остава недоизказано в него. Повечето от тези въпроси бяха вече споделяни с постоянните слушатели на лекциите му през последната календарна година. Във връзка с издаването на този лекционен цикъл Вихра Калапишева изрази следното мнение: „Всяка написана книга дава на своя автор възможността за по-добро проникновение и разкриване на въпросите, които го вълнуват. Това споделяне на съкровения му мисли с читателите е по-добрата форма, отколкото при лекциите, защото ограниченото време често не позволява да се излявят всички идеи, факти, прозрения и заключения, които лекторът иска да изкаже. Затова книгата на д-р Франгов „Кармата като необходимост и свобода“ е обогатяващо и вълнуващо четиво, защото представлява духовно изследване, откровение и представяне на антропософското познание в по-голяма пълнота.“ От д-р Франгов научихме това, което е написал един от читателите му: „С всяка Ваша книга Вие започвате един дуел със силите на съдбата.“ Завършвайки експозето си, авторът отправи към аудиторията апела: „Нека всички да подхванем очарователните си дуели с нашите съдби.“ Оказа се, че сред редовните слушатели на лекциите му вече има такива, които знаят защо предпочитат неговите книги и ги очакват. Един от тях сподели, че чете книгите на този автор, защото само в тях няма полу-истини, каквито човек може да намери днес във всяко съвременно езотерично изследване. Друг читател каза, че това е най-четивната и най-диалогична книга в сериозната антропософска литература. А мнението на д-р Иванка Кирова, к.м.н. беше следното:

„Тази книга обогатява с познанията от духовната на-

ука и от собствените проучвания за жизнено важни теми. Подходът на автора е научно, аналитично търсене с точните въпроси и отговори на основата на духовната наука и собствени инспирации и прозрения, интуиции, които идват от медитации. Специално място в книгата има особено важната тема за сърцето като духовен орган, инструмент на Аза. Събрано е многостранно духовно познание за малко известните седем функции на сърцето като ритмичен, космически орган; като място на действие на Аза и кармата; като сетивен възприемателен орган, възприемащ творещото Слово; връзката на сърцето със Слънцето, сърцето като център на мисловни сили на истина и смелост; като извор на сърдечна топлина и Христовия импулс на любовта. Заслугата на автора е да даде познание за духовното сърце

не само като лекар, но и като духовен учен. Това прозрение на автора ни сочи към бъдещото развитие на човека, когато сърцето, като орган на Висшия ни Аз ще бъде инструмент на творещото Слово. За жизнено важната тема „необходимост, свобода и карма“. Разглеждането на тази тема ни обогатява с духовно познание и собствените духовни проучвания на автора - от различни гледни точки. Освен от разглеждането на темата на основата на „Философия на свободата“ от д-р Рудолф Щайнер, авторът с проникновение ни представя кармата, свободата и необходимостта, както в обикновения ни житейски път на Земята, така и в живота ни в духовния свят. Той ни разкрива непознати досега кармични връзки на известни личности и преражданията им в различни епохи. Важно е да се отбележи, че темите, разглеждани в книгата са основани върху публични лекции изнесени от автора и това духовно познание е достигнало до много хора с живо слово. Ценното в тази книга е, че освен поднасянето на много задълбочени духовни познания и собствени духовни проучвания, авторът ни импулсира сами да си задаваме въпроси и да търсим отговори чрез правилна насока на аналитично, концентрирано духовно мислене и чрез медитации.“

Сред многообразието на читателските мнения се открито онези, които подчертават диалогичния характер и го определят като първостепенна ценност. „Но още по-ценно – според Иглика Ангелова – е превръщането на лекциите на д-р Франгов в съвременно ръководство на духовния ученик, от което той може да почерпи нови сили, за да продължи напред по пътя на душата към Духа.“ Разгледаните в предпоследната книга теми са довели някои читатели до определен кръг от въпроси. Тръгвайки по пътя от тридесет и три стъпки на душата към Духа, те са били изправени пред онези проблеми, на които д-р Франгов отговаря в последната си книга. Въпросите, поставени в началото на всяка лекция, неизмен-

но водят към проникновените отговори, които читателят намира в съдържанието ѝ. Така появата на всяка нова книга се превръща в очакване на следващата. Диалогът с читателя продължава, не само защото той държи в ръцете си една съвременна сократическа книга, но и защото процесът на общуване с автора включва периодично натрупване на въпроси, отговорите на които се появяват в следващата книга, а тя насочва към сърцето на читателя все по-нови въпроси и така развитието не спира. Несъмнено този творчески успех се дължи на участието на автора в един процес, който той нарече „взаимно пробуждане заедно с хората около мен“. Ето защо на всяка негова книга може да се гледа като на предпоследна. На книгата, представена на 20 април – също.

Към предположението, че нещо ново предстои, насочва много неща, както и самите думи на автора: „Трябва да напиша една книга за Левски от антропософска гледна точка.“ Съдбата на тази историческа личност вече е разгле-

дана в „Кармата като необходимост и свобода“. На последните страници на тази книга всеки читател може да открие как усъвършенстващата своето умение да задава въпроси питаща душа на автора е получавала през годините правилните отговори относно тази много специална личност. В лекцията „Левски - между човека и Духа на Времето“ нашият национален герой е разгледан като мост между епохите на Гавраил и Михаил; като мост между минало и бъдеще; като „мост между миналото на сетивната и разсъдъчната душа, и бъдещето на съзнателната душа и Духа Себе“.

След като се запознаем с цялото съдържание на тази книга, което обхваща едно сериозно духовно изследване на различните аспекти на кармата, на нас, читателите, не ни остава нищо друго, освен да се опитаме да последваме автора по този вече извървян от него самия път.

Антропософски вест

ДА СЕ ПРЕДПАЗВАТ ХОРАТА ОТ ЗАБЛУЖДЕНИЯ Е СВЕЩЕНО ЗАДЪЛЖЕНИЕ

По повод думите ми в „Антропософски вест“ бр. 57, за 1912 г. - че е 1879... (от 3.4.33 г.), както и за езотеричната хронология, водеща началото си от годината на Мистерията на Голгота, които бяха критикувани, обобщавани, извадени от контекста на различни места в блогове и сайтове, както и на страниците на вестника, бр. 59, трябва да отбележа:

Рудолф Щайнер многократно е заявявал,

- че Мистерията на Голгота е централното събитие в еволюцията на човечеството;

- че началото на новото летоброене започва от Мистерията на Голгота - 3-5. април 33 г.;

- че 1912 г. е била 1879 г. оттогава - (Календара на Душата)

- че краят на един век – като духовно и социално въздействие, завършва до третината на следващия век.

„За страничния наблюдател би трябвало да изглежда като най-голяма ексцентричност, че поставяме годината 1879 като начало на нашия календар.“

Тук искаме да обърнем внимание на това, че е особено важно да се постави годината на Мистерията на Голгота като начало на нашето летоброене, а не годината на раждане на Исус. През един петък на 3. април 33 година в 3 часа следобед се извърши Мистерията на Голгота. И тогава се извърши раждането на Аза в онзи смисъл, който ние често сме характеризирали...

Не е приятно задължение да им се казват такива истини, но това трябва да се прави.“

(7.май 1912, Събр.съч. 143)

За всеки антропософ е ясно, че ако се върнем 2000 г. назад, ще намерим 19 г. Исус, но за Христос ще трябва да се почака. Но всеки би казал, че това е 19 г. сл. Христа...

Наближаването на истинския Втори Милениум в 2033 ни кара да съобщаваме тези истини.

„Но да се предпазват хората от заблуждения е священо задължение.“ (пак там)

Трайчо Франгов
5 юни 2019, София

ПОКАНА за празника Иоановден

Скъпи приятели!

Тази година празника ще бъде в Стара Загора на 23-ти юни (неделя).

ПРОГРАМА:

Откриване	11.00
Музикален поздрав (блок-флейти)	11.10
Евритмия (всички)	11.20
Лекция (Георги Христов)	11.40
Социални упражнения (всички)	12.40
Поетичен рецитал	13.00
Обяд и свободни разговори	13.30

Надяваме се времето да е хубаво, защото организираме празника на открито в местността „Горната чешма“ на кв. Дъбрава. До там може да се отиде и пеша (около 50 мин. от стадион Берое). Но сме организирали и превоз с коли, сборен пункт - кръговото пред стадиона. Последната кола ще тръгне оттам в 10.50

**Всеки, който проявява интерес, е
добре дошъл!**

Моля, носете си постелки за сядане!

ПОКАНА и съобщение за летния лагер

Здравейте, приятели!

Тази година Антропософският лагер ще се проведе отново в прегръдките на великолепните Родопи, местността Цигов Чарк. Датите са в края на август, от 21 до 25 включително. Програмата, както обичайно, ще бъде съставена от участниците, като ще включва общи екскурзии, походи, разговори в кръг на теми, занятия по изкуства, лекции, общи закуски, обеда и вечери.

Могат да се включат всички, за които такова преживяване представлява интерес и ще донесе обогатяване за тяхното същество.

Програмата ще бъде публикувана в сайта на Антропософското общество.

За записвания и други въпроси:
Радослава Ангелова 0878478638
Георги Акабалиев 0878398509

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михаилова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

Група „**Духът на Петдесетница**“
Веселина Радкова
тел. 0888 515 174
Радослава Ангелова

ПЛЕВЕН

Антропософска група „**Светилник**“
Галина Трифонова
тел. (064) 840 564; 0888 632 206

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Антропософски кръг „**Аристотел**“
Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „**Рудолф Щайнер**“
Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „**Ариадна**“
Диана Ботушарова
тел. (02) 840 7643; 0879 923 866

Група „**ЛОГОС**“
Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Група „**Космософия**“
Лиана Антонова, тел. (02) 856 67 35

Курсове по антропософска социална арт-терапия

За връзка:
Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.
Нина Стамова 0886 214 803

СТАРА ЗАГОРА

Група „**Антропос-София**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „**Рудолф Щайнер**“
Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Евритмия за деца и възрастни
Диана Демирева, тел. 0887559777,

Социална художествена терапия
„**Дъгата на Дочка**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

ТЪРГОВИЩЕ

Група по лечебна педагогика
Константин Адамов
тел.: (0601) 811 07; (0899) 609 516

ЯМБОЛ

Група „**Светлина**“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ВИЕНА

Група „**Рудолф Щайнер**“
Нели Хорински, тел. 0899090165

ПЛОВДИВ

Група „**Мани**“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

ФОНД за НАБИРАНЕ на СРЕДСТВА

за закупуване на
Антропософски дом
в **София** (към **АОБ**)

Дарителски сметки:
BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 4735 лв.

За контакти:

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми
читатели на „**Антропософски вест**“,
Всеки, който желае да изкаже мнение
или коментар по разискваните в
настоящия и бъдещите броеве на вестника
теми, може да ни пише на e-mail:
vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Христина Ангелова
Веселина Велкова
Диана Ботушарова
Юлия Стоянова
Георги Акабалиев
Тел: 0889 291988; 0897 728885
e-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на
публикуваните материали носят
единствено техните автори.